

Tomáš SOMER, *Víra, zbožnost, mecenát. Páni z Ronova a Přibyslavi a církev ve středověku, Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 2018, 213 s., ISBN 978-80-88278-13-9*

Jako dvanáctý svazek edice „Historie“ Palackého univerzity v Olomouci vyšla publikace věnovaná problematice církevního mecenátu pánů z Ronova a Přibyslavi. Tento šlechtický rod, výhonek Ronovců, vlastnil několik církevních patronátů jak v Čechách, tak na Moravě, k nimž se zachovalo poměrně velké množství pramenů. Ty vedly autora připravujícího zpracování dějin rodu v ediční řadě „Šlechtické rody Čech, Moravy a Slezska“ v Nakladatelství Lidové noviny k tomu, aby tuto problematiku zpracoval zvláště, totiž mimo připravenou monografii, která by tímto tématem byla příliš zatížena.

Zpracováním tematiky šlechtického rodu vlastního Přibyslav se autor vrací do svého rodného kraje i ke svým starším pracím, věnovaným tamním vrchnostem — jmenujme alespoň monografii *Smil z Lichtenburka*, monografii *Benediktinské opatství ve Vilémově* (spolu s J. Šrámkem) a útlou knížku *Venkované, měšťané a nižší šlechtici na Čáslavsku v době předhusitské*.

Knihy má poměrně jednoduchou strukturu danou dochovanými prameny, pojednáváním regionem i zmíněnými autorovými staršími výzkumy. Po úvodu následuje kapitola zaměřená na vztahy šlechtického rodu ke klášterům ve Žďáru nad Sázavou a v Pohledu. Zakladatel rodové větve Čeněk z Ronova či Přibyslavi se spolu se svým bratrem Smilem z Lichtenburka účastnil podarování třech cisterciáckých klášterů, mezi nimi i Žďáru; jeho potomci vedli s klášterem různé spory, ale též tam byli pohřbíváni. Členky rodu vstupovaly do kláštera v Pohledu a některé z nich tu byly pohřbeny, klášter též od pánů z Přibyslavi obdržel některé dary. Ani jeden z klášterů nelze považovat za typický rodový klášter pánů z Ronova a Přibyslavi.

Druhá kapitola je věnována problematice patronátních kostelů. Páni z Ronova a Přibyslavi drželi patronátní právo k pěti kostelům a jedné hradní kapli na přibyslavském panství, o nichž vypovídají zejména zápisy v úředních knihách pražského arcibiskupství a údaje o výši papežského desátku, a k dalším čtyřem až pěti kostelům na Moravě. Ke srovnání autor zvolil údaje o pěti kostelech, jejichž patronátní práva drželi páni z Rychnova v Orlických horách, kde měl největší příjmy a význam kostel v sídelním Rychnově nad Kněžnou, podobnou roli na přibyslavském panství hrál kostel v Přibyslavi, byť ten měl asi trojnásobný roční příjem. Jako druhou srovnávací sondu zvolil T. Somer skupinu 12–13 patronátních kostelů vilémovského kláštera. Pozoruje při tom lepší hmotné zabezpečení kostelů s klášterním patronátem, ale upozorňuje na různé možné příčiny těchto rozdílů, jako je stáří kostela, přírodní podmínky, zejména nadmořskou výšku, hospodářské zázemí různých lokalit apod.

U pánů z Ronova i Rychnova prezentoval faráře většinou senior rodu, někdy však nedílní bratři. Sledování kariér kleriků je poměrně obtížné pro neúplnost pramenů včetně zápisů v konfirmačních knihách, přesto lze mezi zmíněnými třemi vrchnostmi doložit určité rozdíly. V případě 47 kleriků působících na patronátech pánů z Ronova lze vydělit skupinu 10 z nich, kteří během své kariéry vystřídali dvě či více oltářnických, kaplanských či farářských míst. V případě patronátních far vilémovského kláštera lze rozlišit skupinu mnohoobročníků, kteří na svých farážích ani

nesídlili, a skupinu kněží, farářů spíše chudších kostelů, kteří vystřídali několik far v úzkém regionu. Na klášterních farách tak lze sledovat větší fluktuaci kněží.

Ve třetí kapitole se autor zamýšlí nad motivací patronů k církevním obdarování, nejdříve se věnuje problematice zajištění remedio animae, memorii a kultu předků zejména v klášterech ve Žďáru a Pohledu, kde lze hledat rodové hrobky. Dále zdůrazňuje roli kostela v Přibyslavi, který byl na panství pánů z Ronova nejbohatší a byl také obdařen největším počtem oltářnických beneficí, i roli kaple na hradě Ronově, jejíž kaplan měl možnost zvláště blízkého vztahu k patronům kaple. Upozorňuje i na význam kostelů na panství jako místa paměti farářů a klientů panského rodu, o ní se však dochovalo jen nepatrné množství pramenů.

Kniha dále obsahuje závěr a tabulku doložených kněží v patronátních kostelech pánů z Ronova a Přibyslavi, seznamy zkratk, pramenů, literatury a internetových zdrojů, rejstřík a anglické shrnutí. Užitečnou přílohou je do desek knihy vlepený ro-dokmen pánů z Ronova a Přibyslavi.

Prameny církevní povahy vztahující se k pánům z Ronova a Přibyslavi tvoří bezesporu velmi zajímavý soubor údajů. Zatímco ke kostelům na české části jejich panství máme k dispozici údaje o donacích klášterům či výši papežských desátků, knihy církevní správy pražského arcibiskupství obsahující mimo jiné i údaj o založení kostela v Pravnově nebo fundaci hradní kaple na hradě Ronově, o kostelech na jejich moravských panstvích se dozvídáme z těchto pramenů většinou jen ojediněle, například v případě směn českých a moravských obročí či z údajů o domě letovického faráře v Brně z brněnských městských knih. Zmíněný soubor údajů je tedy bezesporu zajímavým materiálem, problematičtější se však jeví zvolený komparační materiál, na jedné straně páni z Rychnova s poměrně malým počtem kostelních patronátů a slabou pramennou základnou, na druhé klášterní panství, byť ve stejném regionu. Vhodnějším materiálem pro komparaci by byl bezesporu některý z českých panských rodů. Přesto kniha představuje zajímavý příspěvek k možnosti využití pramenů církevní správy a sondu umožňující případné komparace při studiu at již vztahu církve a jiných panských rodů, či předhusitského kléru v jiných oblastech.

Stanislav Vohryzek

Jaroslav ČECHURA – Veronika STACHUROVÁ KUCROVÁ – Zuzana VLASÁKOVÁ, Smiřičtí. Krátké dějiny úspěšného rodu, Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 2018, 474 s., ISBN 978-80-7422-646-5

Monografické zpracování dějin šlechtických rodů patří v současné době mezi atraktivní témata jak mezi historiky, tak mezi jejich čtenáři. Jedním z rodů, které se dočkaly své moderní monografie, jsou i Smiřičtí ze Smiřic. Práce vyšla jako 16. svazek ediční řady „Šlechtické rody Čech, Moravy a Slezska“ v Nakladatelství Lidové noviny. Monografie sestávající z 15 kapitol je dílem trojice zkušených historiků — kapitoly o Smiřických ve středověku a o jejich hospodaření v raném novověku sepsal Jaroslav Čechura, pasáže o novověkých Smiřických zpracovala Zuzana Vlasáková a na konkrétní panství v držbě Smiřických se soustředila Veronika Stachurová Kucrová.